
NYTTIGT OCH LÄRORIKT FÖRSTA HALVÅR

ANNA KINBERG

Finland framstår som den stora stjärnan bland de tre nykomlingarna i EU. Tuffa och med fokus på det viktiga har de varit mer framgångsrika än de samförståndsinriktade, lite svårbegripliga och godtrogna svenskarna.

Under EU:s första sommarlov med 15 medlemmar är vi sannolikt flera som reflekterar lite över det första halvåret, och då sannolikt extra många svenskar eftersom våra reflektioner är mätbara redan i september månads europaval. Men det är inte bara svenska partiaktiva som tittar tillbaka på den första tiden - Sverige som nation har ögonen på sig från europeiskt grannhåll, och det är ju därifrån det intressanta betyget kommer.

Olikheter eller fördomar?

Richard Hill och David Haworth har i boken *The Newcomers* försökt beskriva de tre nya medlemsländerna Österrike, Finland och Sverige för en blandad publik. Beskrivningarna av de olika länderna är inte bara uttryck för nationalka-

raktärer utan tjänar också som politisk bakgrund till varför de tre och deras företrädare beter sig som de gör. Boken, som kom i juni i år, gör inte anspråk på att göra någon fullständig analys av de tre nykomlingarnas bidrag till och effekter på EU-samarbetet, men författarna ger en bra utgångspunkt och sår några värdefulla frön till längre gående slutsatser. Vi får lära känna, och ges möjlighet att jämföra, de tre ländernas näringslivs- och politiska strukturer och därav hur beslut fattas och hur de hanterar nya situationer.

Boken är skriven på ett halsbrytande roligt språk och det är där den största behållningen ligger. Det är allt för sällan som EU-böcker får i alla fall mig att skratta högt under läsningen, men detta är en sådan. Om man som jag är smått förtjust i nationalkaraktärer får man i boken påfyllning på de flesta av sina fördomar. Innan jag började arbeta i europaparlamentet trodde jag att nationella särdrag var överdrivna i myten, men i

---

ANNA KINBERG är politisk sekreterare för moderaterna i Europaparlamentet.

europaparlamentets verkliga korridorer och sammanträdesrum kommer de till fullt uttryck. När beslut skall fattas av personer med olika bakgrund är det faktiskt nyttigt att ha läst på (=generaliserat) lite i förväg, annars står man oförstående inför fransk retorik eller tysk noggrannhet. Det är två små exempel på hur vi ser på dem, och i boken finns det hundratals exempel på hur de ser på oss:

"Sweden works, of course, in the sense that Swedes are born (in ever decreasing numbers), eat, copulate and eventually (thank God) die, without the extremes of violence or starvation which one sees in such countries as the United States of America or Ethiopia. They put up repulsive buildings and live in them, washing their almost hairless bodies with great thoroughness under the shower whenever necessary. Their conversation is so boring it makes one gasp and stretch one's eyes, and they have not had an original thought between them in the last 150 years".

Citatet ovan är bara en fotnot i bokens inledning, men det utgör en bra sammanfattning på författarnas syn på Sverige. Den som skrattar åt nationalkaraktärer får inte glömma att den egna inte är ofelbar, även om den tron är just en del av vår karaktär som författarna ser den. Folkpartister eller andra som är övertygade om att vi är duktigast och finast i Europa riskerar att skrattet fastnar i halsgropen.

Den 7 juli anordnade Philip Morris-institutet för politiska studier ett semina-

rium i Bryssel på samma tema. I svenskläggret i Bryssel hade nyfikenheten börjat blanda sig med viss oro - hade vi verkligen lyckats bäst av de tre nykomlingarna? Svaret måste tyvärr bli nej. Pertti Salolainen, den finske chefsförhandlaren, representerade sitt land på seminariet och är den som citerats mest efter detsamma. Seminariet fick relativt mycket press, i Bryssel såväl som i Stockholm och andra städer, och den stora stjärnan av de tre verkar enligt nästan samstämmiga bedömare vara Finland. Att Österrike försvinner lite i analysen är en klen tröst - som broderfolk och nyblivna förlorare i ishockey-VM är det just jämförelsen med Finland som är den känsliga för oss och den där prestigen är viktigast.

Finska modellen

Varför Finland? I boken beskrivs vårt östra grannland på ett för oss inte oväntat sätt. Finnarna badar bastu och deras land ligger exotiskt till, men de är tysta, tuffa och effektiva och det är det som ger resultat. Så beskrivs Finlands väg från krigshärjat jordbrukssamhälle till industrialiserat välfärdssamhälle med aktivt deltagande på den internationella arenan. Klarade de ryssen så klarar de krisen och EU, tycks författarna mena med illa dold beundran.

Även på seminariet var det den finska modellen som befanns ha givit bäst resultat. "We are a no-nonsense nation", förklarade Salolainen som svar på frågan hur de lyckades fokusera på rätt saker i EU-djungeln. Hans råd till andra

nykomlingar var att fokusera på ett fåtal frågor och sköta dem väl - välbekant och enkelt i teorin men desto svårare i Bryssel som ny och liten medlem. Den finske kommissionären Liikkanen bevisar tesen: hans position som budget- och personalkommissionär är på pappret inte alls någon av de tyngre maktbaserna, men genom att från start ta i med tuffa nypor framstår han redan som en av de starkaste profilerna i EU-kommissionen. Det är ännu för tidigt att förknippa vissa frågor direkt med Finland, men fokusvägen är nog den rätta vägen för fortsatta framgångar. Budgeten är per definition ett viktigt styrmedel för den fortsatta verksamheten, och särskilt inför östutvidgningen. Inför den är också Finland av naturliga orsaker en viktig röst att lyssna på - det är genom Finlands medlemskap som unionen fått en landgräns mot Ryssland. Mot bakgrund av att många andra medlemsländers företrädare blev uppriktigt förvånade över detta faktum har Finland här en given roll som ryss- och därmed säkerhetsexpert som man inte är sen att ta vara på.

Den underskattade

Den österrikiska nationalkaraktern ligger oss inte historiskt eller geografiskt lika nära, varför jag läste det kapitlet med särskilt nyfikna och fördomsfria ögon. Från korridoren i Europaparlamentet, som delas av just de tre nykomlingarna, kommer jag ihåg hur våra österrikiska vänner inte brydde sig lika mycket om ishockey-VM som vi andra, men de höll

”

Har vi verkligen lyckats bäst av de tre nykomlingarna? Svaret måste tyvärr bli nej.

”

ett öga på Sverige och Finland och var glada om de fick så lite stryk av oss som möjligt i sin strävan att hålla sig kvar i den högsta serien. Gentemot Österrikes första halvår som EU-medlem har vi emellertid skäl att visa större ödmjukhet. Bokens österrikekapitel har också rubriken "Austria - the underestimated".

Beskrivningen av nationalkaraktern ger vid handen att österrikarna skall vara korporativistiska, hierarkiska och "manliga". Det manliga syftar enligt boken på en holländsk jämförande studie, från det tidiga sjuttioalet, av nationalkaraktererna med syftet att förklara olika värderings-system och beteendemönster hos olika européer. En av förklaringsmodellerna var manligt och kvinnligt, där manliga samhällen dominerades av värderingar som resultat, framgång och makt medan kvinnliga symboliserade de så kallade mjukare värdena. Oavsett de invändningar som kan anföras mot ovanstående uppdelning är det intressant att notera att Österrike befanns "manligast" i Europa och Sverige "kvinnligast". Finland ansågs betydligt mindre manligt än Österrike

även om landet uppnådde mer än fyra gånger så höga manlighetspoäng som Sverige.

Har då Österrike varit den tuffaste och mest prestationsinriktade nykomlingen? Min ovetenskapliga studie från korridoren bekräftar genast att prestige och hierarkier är viktigast för österrikarna. De österrikiska ledamöterna har längre titlar än de tyska och de tillhör de mest högljudda på mötena. De frågar de hittills engagerat sig i som vi sett har varit av lokalt intresse. Kärnkraftverket i Mohocve liksom regionalstöd för gränsöverskridande samarbete i Centraleuropa har väckt starkt österrikiskt engagemang, vilket går att förklara med en enkel titt på kartan. Inget av de ovanstående bör emellertid ge upphov till snabba negativa slutsatser. Om vi börjar med det påstått manliga så är prestige och hierarkier mycket viktiga faktorer i det omgivande Europa. Det är nog bara uppe i den nordiska korridoren österrikarna ser makthavarna ta av sig skorna och säga "hej" till sina underordnade - i parlamentets mötesrum, och i ännu större utsträckning hos kommissionärer och andra makthavare, utgör kännedom om hierarkier och prestige nyttiga kunskaper för den som vill nå framgång. Österrikarna har också, till skillnad från båda de nordiska nykomlingarna, ett stort EU-språk gratis vilket även det underlättar det viktiga korridorarbetet.

Också österrikarna, liksom finnarna och vi själva, har ett naturligt intresse för östeuropa, och liksom finnarna men

tyvärr inte i samma utsträckning som vi svenskar har de en naturlig och geografisk position i den frågan. Inget medlemsland är så nära besläktat med ansökarländerna i Centraleuropa som Österrike, vilket liksom i fallet med den finska relationen till Ryssland gör att deras röst blir särskilt viktig att lyssna på inför en utvidgning. Lägg till det att det är det österrikiske kommissionären Fischler som handhar jordbrukspolitiken, som ju sväljer hälften av EU:s budget, så kvarstår nästan inga argument alls för att under-skatta Österrike. Om de mätbart har lyckats bättre än Sverige under den första korta tiden är svårare att bedöma, men den som inte ser den österrikiska potentialen gör det i alla fall för enkelt för sig.

Sverige är det största och, trots statsskulden och krisen, det rikaste av de nya medlemsländerna och har dessutom bäst diplomatiskt och utrikespolitiskt rykte med sig i bagaget. Så inleds också sverigekapitlet i boken. Att utgå från att vi borde lyckas bäst i jämförelse med Österrike och Finland behöver därför inte vara utslag av övertro på oss själva. Men goda förutsättningar ger som bekant inte automatiska framgångar.

EU:s nyligen utsedde nye bosnienmedlare är som bekant svensk. En annan, kanske mindre känd, svensk fjäder i hatten är att Europaparlamentets första utskottsberedande från något av de nya medlemsländerna är svenskt. Genom

Margaretha af Ugglas betänkande om Östersjöområdet kan svenska ledamöter visa att vi kan påverka EU i rätt riktning genom att föra upp en fråga av svenskt intresse på dagordningen. Dessa två framgångar är dock snarare undantag som bekräftar regeln än uttryck för den. Om det finns någon gemensam nämnare för hur Sverige uppfattas i EU är det just avsaknaden av en sådan.

Uppriktig men vag

Vi är svåra att förstå också, menas det i boken. Vår kommissionär Anita Gradin tas som exempel på detta. Författarna har dragit den korrekta slutsatsen av detta ur officiell svensk synpunkt - hon var helt enkelt uppriktig och sade inte i tio ord det som kunde sägas med ett. Vi landsmän tenderar dock ibland att glömma del två av slutsatsen - i stället för att berömma hennes uppriktighet avfärdade europaparlamentet henne som vag. Likadant är det kanske med hennes arbete som kommissionär - fru Gradin arbetar hårt och väl för att bygga upp det europeiska samarbetet mot brottslighet, men de mätbara resultaten låter vänta på sig. Nu är det inte alls hennes fel utan blockerande medlemsländers regeringars, men vid bedömningen av svenska framgångar hittills vill våra betraktare se gränskontroller rivas eller brottsligheten minska och dit är det en bit kvar.

Om de finska företrädarna är tuffa och inskränker sina insatser till de viktigaste frågorna, och österrikarna drivs av prestige och makt, blir den svenska lagomin-

ställningen, som beskrivs utförligt i boken, förödande vid en jämförelse. De andra två springer nämligen förbi oss, helt oavsett våra goda avsikter. När den finske representanten på seminariet talade om fokusering, menade den svenske (Christian Leffler från Sveriges ständiga representation vid EU - en mycket skicklig och trevlig tjänsteman) att det är svårt att sätta sig in i alla olika frågor. De syftade båda på informationsflödet i Bryssel men drog delvis olika slutsatser. För en svensk kan det vara svårt att helt enkelt strunta i flera frågor för att koncentrera sig på några få, och jag är inte heller säker på att det är idealiskt. Man kan ju faktiskt missa något då, varmed man också löper risken att missa en potentiellt viktig sak. Men med begränsade resurser och nästan obegränsat med ärenden är det nog ett måste att sovra och lämna en del åt andra att bita i.

En splittrad bild

Nämnda fokuserings- och därmed engagemangsproblem är särskilt stort för regeringen - och därmed för Sverige i EU:s högsta beslutande organ ministerrådet. De svenska utsända har av främst partitaktiska skäl inte mandat att driva någon linje särskilt hårt, varför möjligheterna att göra intryck också minskar drastiskt. När Lena Hjelm-Wallén passar i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor sitter hennes finske kollega vid samma bord och är betydligt tuffare, trots samma alliansfrihet och trots sin direkta närhet till Ryssland. När de övriga ländernas

---

representanter i reflektionsgruppen, som skall förbereda regeringskonferensen nästa år, diskuterar beslutsformer och utvidgning kämpar den svenska regeringen in i det sista för att miljö och jämställdhet skall prioriteras framför EU:s funktionsätt - trots att endast det sistnämnda skall tas upp enligt Maastrichtfördraget. Och då vet vi dessutom att det inte ens är alla organ som hedras med så lite som närvaron av rätt svensk representant.

Inget av dessa exempel kan rimligen öka vår eventuellt medhavda utrikespolitiska status, och den skugga som enskilda svenska representanter kastar över EU kastar de också över Sverige som medlemsland. I skrivande stund är vi också sämst av de tre folken på att uppskatta vårt medlemskap i ja- och nej-opinion räknat, vilket inte ses med blida ögon i Bryssel. Vi kan inte ens bestämma oss för att vilja vara med!

Det är onekligen nyttigt för oss nykomlingar att konfronteras med övriga EU på nära håll, och det kan som sagt vara lite smärtsamt också. Jag vill dock bestämt ta avstånd från idén om att vi skall anpassa oss mer till "de andra" på alla områden för att nå större framgång. Det framför allt Finland har lyckats med är ju tvärtom att behålla sin egen profil i den nya kontexten, vilket också bör vara vårt mål. Det svenska problemet har hittills varit att vi saknat den där profilen - inte

att vi inte klarat den nya omgivningen. Representanter för den sistnämnde klagar ibland på svenskar och menar att vi är för självupptagna, otacksamma och tror att just vårt sätt att göra saker är det bästa. Det ligger nog en del i den kritiken, men för den skull behöver inte hela vårt sätt vara fel. Vi bör nog inse att artighetsfraser och hierarkier är en del av vardagen i EU som vi inte kan ändra på. Alla måste anpassa sig om vi skall bli överens. Men om svenska EU-representanter konsekvent tjarar om bättre beslutsunderlag och ökad öppenhet så kanske fler inser poängen med det, och i det finns inget fel alls.

Mot ljusare tider?

I boken varnar författarna för att tro att Sverige är ett land som vägrar att engagera sig i något - se bara på beslutet att gå med i unionen, menar de. Jag är inte så stolt över det engagemanget som jag känner att jag skulle vilja vara, men jag hoppas jag får möjlighet att bli det. Mitt drömscenario är att Sverige om ytterligare ett år vunnit respekt som riktigt engagerat i Östeuropafrågan och anses som en ekonomisk och politisk kraft att ta på största allvar inom EU. Det är ett scenario där vi om tio år minns de viktiga åren i mitten av nittio-talet där Sverige var en av de starkaste krafterna för de central- och östeuropeiska ländernas medlemskap och för en union med mindre makt i små frågor och effektivare beslut i de stora och internationella.